

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 4. FEBRUAR 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 5. • PREIS S. FR. 1.00

Moskva-Peking: napětí roste

Čínsko-sovětská polemika se zpočátku odehrávala více méně jen na rovině ideologické. Čínští a sovětské soudruzi se navzájem obviňovali především ze zrady pravoverného marxismu a leninismu. Polemika měla převážně propagační charakter a Číňané se zaměřovali na to, blamovat kremelské vůdce především v mezinárodním proletářském hnutí.

Teprve v poslední době se z Pekingu útočí na Moskvu také z jiných zorných úhlů a útoky jsou konkrétněji dokumentovány. Čínské sdělovací prostředky, zejména rozhlas, si více než kdy předtím všimají jednak sovětské zahraniční politiky a jednak situace uvnitř Sovětského svazu. Upozorňují na podvodné machinace, kterých se Kreml dopouští na mezinárodně politické scéně a na teror, který provádí ve vlastní mocenské sféře. Značné úsilí vynakládá čínská propaganda na diskreditaci Sovětského svazu v arabském světě. Vyládá, že kremelské vůdci chtějí navázat diplomatické styky s Izraelem, že zájmy Arabů neobhajují dost důsledně, že sledují na Blízkém východě imperialistické cíle a že zbraně dodávají arabským zemím především z důvodů ziskových. Jako důkaz sovětské proradnosti vůči Arabům uvádí vzrůstající počet sovětských Židů, jimž byla povolena emigrace do Izraele.

Ve vysílání určeném pro Západ varuje čínský rozhlas před iluzemi, že sovětské vůdci mají opravdu mírumilovné úmysly a že jim jde o uvolnění mezinárodního napětí a o zastavení závodů ve zbrojení. Na mušku si vzal sovětský návrh přednesený ve Spojených národech, aby západní i východní státy omezily výdaje na zbrojení. Poukázal na to, že Sovětský svaz ve zbrojení pokračuje, že zvyšuje výrobu jaderných zbraní a že kremelské vůdci nepřestali vojenskou silou ostatnímu světu vyhrožovat.

V relacích pro Sovětský svaz, (Pokrač. na str. 5)

Hra na schovávanou

Je asi to nejlepší vyjádření pro taktiku sovětů, ve které tyto pokračují při zahájení dalšího kola vídeňských rozhovorů o omezení vojenských sil ve střední Evropě. Z výkladu, jak mluvčího NATO, Holand'ana Quarlese van Ufforda, tak i mluvčího Varšavského paktu Chlestova, bylo by příliš optimistické soudit, že se podaří brzy najít nějakou jinou formuli. Delegát Severoatlantického obranného společenství van Ufford prohlásil, že západní spojenci trvají na tom, aby současné vojenské stavy byly nejenom korigovány a přivedeny do rovnováhy, ale aby při korekturách byl brán zřetel nejen na počet vojáků a vojenského materiálu, ale také na geografické podmínky. A vzhledem k tomu, že vojenské síly Východu jsou v početní a materiálové převaze nad silami Západu, a že ze Sovětského svazu je do střední Evropy mnohem blíže nežli z USA, nelze vytvořit rovnováhu prostě tak, že by obě strany zredukovaly pouze své armády o stejný počet vojáků nebo je omezily o stejný procento. Šéf sovětské delegace Chlestov takovou koncepci však odmítl, a odpouštěl dřívější požadavek, aby obě strany omezily

stejnou měrou jak pozemní síly tak i letectvo a zbraně jaderné.

Mluvčí NATO však tento požadavek odmítl. Řekl, že válečné nebezpečí spočívá především ve značné nerovnováze pozemních sil, že NATO má ve střední Evropě 777 tisíc vojáků a 6.000 tanků, Varšavský pakt pak 925 tisíc vojáků a 15 tisíc tanků. Aby bylo dosaženo rovnováhy měl by být počet vojáků omezen jeden ku třem. Sovětský svaz však navrhuje, aby příštího roku byl počet vojáků snížen na obou stranách o 20 tisíc a v roce 1976 o deset procent. Mluvčí NATO zdůraznil, že na tento návrh nikdy západní Spojenci nepřistoupí.

Zmínil se pak dále také o statutu Maďarska. Prohlásil, že tato země, ačkoli leží v srdci Evropy, a je v ní značný počet sovětských vojáků a zbraní, nebyla na přání Moskvy k vyjednávání o redukci vojenských sil ve střední Evropě pozvána jako plnoprávný účastník, pouze jen jako pozorovatel.

Podle názoru spojeneckých kruhů se skrývá za sovětskou taktikou — protahovat jednání — spekulace Moskvy, že Spojené státy by na nátlak kongresu odvolaly část

jednotek z Evropy jednostranně, totiž i tehdy, kdyby se ve Vídni k dohodě nedospělo. A van Ufford připomněl na tiskové konferenci, že Východ má ve střední Evropě o stopadesát tisíc vojáků a devět tisíc pětset tanků více než Západ, a že proto není totéž, kdyby američtí vojáci ustoupili mnoho tisíc kilometrů přes oceán a největší pouze několik set kilometrů po zemi.

Rumunský delegát Aninoiu, který vede delegaci pozorovatelů své země připomněl starý požadavek Rumunska, aby ze všech evropských zemí byly odvolány všechny zahraniční jednotky.

Dá se tedy po zahájení této konference říci nejenom, že přešlapuje na místě, nýbrž také, že Moskva do ní vnáší úmyslné návrhy, které ji brzdi. Mezitím tedy — co se zlepšilo zásluhou Spojených států na Středním Východě napětí, dokázal průběh obranných rozhovorů o snížení počtu vojenských jednotek v Evropě, že Sovětský svaz nejenom nemá o snížení válečného napětí ve světě zájem, ale že ho dokonce neodpovědně blokuje. Zbývá jenom doufat, že Západ najde způsob, jak se této taktice s úspěchem ubránit. **FIN**

KROK ZA KROKEM K MÍRU

Dohoda o takzvaném odpoutání vojenských sil Egypta a Izraele v oblasti Suezského průplavu — dohoda, kterou zprostředkoval svým neúnávným úsilím americký ministr zahraničí Kissinger — je zatím největším krokem na cestě k mírovému řešení situace na Blízkém východě. Neuzavírá ještě ani egyptsko-izraelské protiklady a tím méně celý konflikt, který má na arabské straně více účastníků než jen Egypt. Izraelský místopředseda vlády Allon prohlásil, že mezi otázkou odpoutání vojenských sil a mírovými jednáními není žádná spojitost. O opatřeních v oblasti Suezského průplavu se podle Allona jednalo úplně izolovaně. Neho-

vořilo se o problémech budoucnosti a v tomto ohledu neexistují žádné úmluvy. Místopředseda egyptské vlády Kader Hatem poukázal na to, že jde o vojenskou, nikoliv politickou dohodu. O praktickém provedení dohody s podpisy vojenských představitelů budou jednat zase vojenská představitel, a potíže, které se při tom pravděpodobně vyskytnou, budou označovány za potíže vojensko-technického rázu. I dalšímu výroku Kadera Hatema, že Egypt je zavázán usilovat, aby k obdobnému odpoutání vojenských sil došlo také na syrské frontě, a že prezident Sadat vstoupil proto v kontakt se syrským prezidentem Assadem — je

správné přisuzovat především vojenský význam. Přesto je dalekosáhlý politický dosah vojenských ujednání očividný. Skutečnost, že na Sinajském poloostrově několik desítek kilometrů východně od Suezského průplavu budou stát mezi vojenskými oddíly Spojených národů — neřeší sice politické problémy Blízkého východu, ale tím, že prakticky znemožní oběma soupeřům použít znovu válečnou alternativu, nutí je k využívání alternativ politických. Není tedy možno například tvrdit, že dohoda, kterou zprostředkoval v rozhovorech s egyptskými a izraelskými politickými před-

(Pokrač. na str. 6)

Nepřítel číslo jedna . . .

Nejnevybíravějšími prostředky útočí moskevská Pravda na amerického senátora Henry Jacksona. Je: "hlidací pes tajné koalice fabrikantů zbraní, pentagonských jestřábů — sionistů a byrokratů dělnických unií, z nichž nejhorší a největší protilidový zpátečník je předseda AFL-CIO, George Meany." Pravda upozorňuje, že Jackson se stane možná v roce 1976 americkým prezidentem, což by prý pro USA byla pohroma. Proč ta nenávisť a ten strach z Henry Jacksona? Protože je proti příliš liberálnímu přátelství USA s SSSR. Je autorem návrhu vázat doložku nejvyšších výhod pro Sovětský svaz na jeho reformu emigrační politiky.

Rozloučení se Smrkovským

Přestože zpráva o Smrkovského úmrtí ani datu a místě jeho pohřbu nebyla v ČSSR zveřejněna a přestože větší na blízkých přátel zemřelého byla telefonicky upozorněna tajnou policií v roli "mluvčího" rodiny, že rodina si nepřeje, aby přišli na pohřeb, zúčastnilo se rozloučení s Josefem Smrkovským v Motolském krematoriu na tisíc osob. Dubček dostal telegram o pohřbu až den po obřadu — pošta zprávu zdržela na příkaz StB. Ihned odejel do Prahy vyjádřit manželce a dceři zesnulého svou soustrast.

Neagresivní Brežněv

V řeči, kterou proslovil při svém příjezdu na Kubu, nejvyšší sovětský představitel zdůraznil, že "kapitalistický a socialistický systém může žít v mírové koexistenci. Změ jako Francie, Spojené státy a Sovětský svaz žijí navzájem v míru v tomto nebezpečném atomovém věku". Kubě přislíbil další neziskovou pomoc Sovětského svazu.

O ČESKOSLOVENSKU

Zima v proudu

Ve východní části střední Evropy vypukla v polovině ledna jedna z obvyklých kalamiť. Při náhlém obratu počasí došlo k poklesu teploty a vytvářela se námraza na silnicích, na železnicích a letištích. Kromě Rakouska — Rumunska, Polska a Maďarska bylo postiženo také Československo. Hlavně na Slovensku a na Moravě se vytvářela námraza na dálkových vedeních elektřiny. Metráky ledu přetrhaly dráty a došlo k výpadkům v dodávce proudu. Nefungovaly také telefon. Při následné oblévě spadlo zase ve Vysokých Tatrách několik lavin, pod nimiž zahynulo 14 lidí. Nejhorší neštěstí se stalo na Popradském plese, kde zůstalo pod sněhem 11 studentů z Komárna a jejich učitel. V Jeseníkách umrzli dva lyžaři, kteří se při hřebenování pochozu za bouře ztratili své skupině.

Lázeňská sezóna

V 57. čs. lázeňských místech byla počátkem roku zahájena letošní sezóna. Počet lážek v lázních má v tomto roce přesáhnout třicet tisíc. Loni prošlo lázeňskými ústavy na půl milionu lidí. V Karlových Varech bylo dáno do provozu nové balneologické středisko — Lázně V. — jímž může denně projít 2500 pacientů. Středisko je největší v Československu a má všechna potřebná léčebná zařízení včetně sauny — bazénu, elektrolyzy, inhalace, uhlíčitých koupelí, masáže a bahenních zábalů.

Kyvadlo do Špindlu

Hlavní české středisko zimních sportů Špindlerův Mlýn v Krkonoších je dosažitelné jen kyvadlovou autobusovou dopravou z Vrchlabí. Silnice do Špindlu je tak stará a úzká, že při náhlém sněhovém návalu na ní docházelo k mnoha nehodám a zraněním. Byl proto vydán zákaz vjezdu motorových vozidel. Zájemců přijelo přesto dost. Na vánoce se na leckterém lyžařském vleku čekalo až dvě hodiny.

Zvýšená kontrola

V Bratislavě se konal celostátní aktiv funkcionářů a vedoucích pracovníků kontrolních orgánů. Ministr-předseda Výboru lidové kontroly Machačka volal po dalším budování těchto orgánů a po "kádrovém zkvalitnění" na všech stupních. Kontrolní orgány mají za úkol sledovat činnost všech podniků a úřadů a oznamovat nepořádky a nedostatky. Většinou se ovšem stává, že "kontrolor" se různých machinací s příslušnou odměnou účastní sám. Proto — "kádrové zkvalitnění".

Čs. diplomat dal přednost exilu

Podle britského listu Daily Telegraph rozhodl nevrátit se do Československa a zůstat ve Velké Británii mladý slovenský diplomat, attaché československého vyslanectví v Londýně Pavel Šiška. Jeho rozhodnutí je zajímavé i z toho důvodu, že je synem vynikajícího československého chirurga, který se jako první v Československu pokusil v roce 1968 o úspěšnou transplantaci srdce, profesora Karola Šišky. Profesor Šiška je prezidentem Slovenské akademie věd a viceprezidentem Československé akademie věd a v roce 1971 se stal členem ÚV Komunistické strany Československa.

Cena za známku

Na 5. mezinárodním tématickém bienále poštovních známek v Buenos Aires obdrželi v kategorii "Sport a využívání volného času" první cenu autoři čs. známky k 75. výročí Čs. olympijského výboru, akad. malíř Vladimír Kovařík a rytec-grafik Josef Herčík. Pořadatelé vybírali sami známky z produkce posledních dvou let.

O působení filmu a televize

V Praze se konalo sympodium východoevropských zemí o působení filmu a televize na společenské vědomí. Zúčastnili se ho vybraní filmoví a televizní pracovníci a kritici z 6 "socialistických" států. Na pořadu byla jednak diskuse o různých aspektech daného tématu, jednak projekce filmů. Symposium má pomoci "v koordinovaném postupu na velkých uměleckých projektech" a v růstu "ofenzivního působení socialistického umění v třídně rozděleném světě".

Pionýři, pionýři . . .

Ústřední rada pionýrské organizace oznámila, že je v ní členem více než 1,100.000 dětí. Splnil se prý úkol loňského roku — ustavit pionýrské organizace na všech základních školách. I nadále se "Pionýr" potýká s nedostatkem vedoucích. Větší mládež už nemá o masovou organizovanost vůbec zájem.

Zimní doprodej

Klesající chut' spotřebitelů k nákupu přiměla i čs. maloobchod k akcím, které tu v posledních letech nebyly pravidlem. Konalo se několik týdnů zimního doprodeje ve všech obchodních domech. Tkaniny, pletené oblečení, zimní oděvy, větrovky a obuv byly v řadě druhů cenově sníženy o 30 — 50%.

Slabiny sovětského hospodářství

Slabiny sovětského hospodářství hrály v posledních letech významnou úlohu ve světových záležitostech. Moskevské vedení nakonec nahlédlo, jak těžce zaostává první stát dělníků a rolníků za vyspělým Západem, a přijalo takzvanou mírovou politiku — stěžejní prvek údajného uvolňování napětí mezi Východem a Západem. Především nezdary sovětského ze-

Za profesorem J.B. Kozákem

Profesor Jan Blahoslav Kozák, který zemřel 9. ledna ve věku 85 let, byla bohatá, všestranná a složitá osobnost, jeden z těch, kteří svým myšlením určovali duchovní úroveň naší první republiky. Zesnulý se narodil 4. srpna 1888 v Čáslavi, studoval filozofii, protestantskou teologii a moderní filologii v Praze, v Bonnu, v Edinburgu, ve Vídni a v Halle a ve dvacátých letech se stal docentem a profesorem filosofie Karlovy university. Kozák se nepokoušel o původní filosofický nebo teologický systém, ale byl prostředníkem, tlumočnickem a kritikem starého i soudobého světového myšlení. Jeho zájem platil práv tak americkému pragmatismu, jako Husserlovi, otázkám etiky i logiky, moderní protestantské teologii i antickému myšlení. Tento široký obzor zájmů, který našel výraz v mnoha Kozákových knihách a článcích — charakterizoval loni v létě u příležitosti jeho 85. narozenin filosof Jan Patočka jako "zemí mnoha jmen, v níž se ztělesňovalo vše tehdy u nás živé". Dvakrát v životě musel Jan Blahoslav Kozák ustoupit násilí. Před nacisty odešel do exilu do Spojených států, kde přednášel na universitě v Ohu. Po návratu domů se pokoušel obhájit demokratické svobody a střetl se na diskuzních večerech i v tisku zejména s tehdejšími hlavními obhájci dialaktického materialismu a stalínismu na Karlově universitě, profesorem Arnoštem Kolmanem. Po únorovém převratu 1948 měl potíže, nemohl přednášet soudobou filozofii, ale musel se věnovat antice a byl posléze předčasně přefázen do důchodu.

J. Dresler

médělství — zvláště kalamiťa z roku 1972 — způsobily, že se světová hladina cen potravin silně vzedmula a zásoby obilí rychle vyčerpaly. Skromné hospodářské úspěchy, dosažené v loňském roce, přijali tudíž nejen sovětské vůdce, ale i zahraniční podnikatelé a politikové s uspokojením. Vzhledem k mimořádně bohaté úrodě Moskva nebude muset letos nakoupit v severní Americe obrovská množství obilí a lze očekávat, že nezmění svou politiku dovozu vyspělé západní techniky a zařízení. Sovětské hospodářství se sice zotavilo z předloňského debaklu, ale nedosáhlo cílů, vytýčených pro běžnou pětiletku.

Dokud se sovětská ekonomika nevymaní z pout, které si sama nasadila, sovětský spotřebitel k němuž se vláda chovala tak dlouho macešsky, zůstane daleko za životní úrovní, považovanou na vyspělém západě za normální. Průměrná měsíční mzda sovětského dělníka stačí právě na nákup zimníku. Polovinu této částky nebo ještě více vydá sovětský dělník za potraviny. O autu, které je ještě stále výsadou privilegovaných občanů, nemůže ani snít. I když hlavním cílem pětiletky je zvýšení životní úrovně, dorazí Sovětský svaz na práh éry skutečné hromadné spotřeby teprve za

nějakých deset nebo více let. Skutečnost je, že po této stránce zaostává i za většinou svých východoevropských spojenců. Ukázalo se, že Sověty nejsou s to překlenout obrovskou technologickou mezeru, která je dělí od kapitalistického světa. Jejich výroba samočinných počítačů vážně zaostává, jakost kompjútů třetí generace je neznámá. Efektivní používání moderní výpočetní techniky představuje zřejmě ještě větší problém pro sovětský průmysl. Těmto nedostatkům má odpomoci rozsáhlý dovoz západního zařízení a technického umu.

Brežněv sám řekl, že Sovětský svaz potřebuje "jediný komplexní soubor opatření, zaměřených na zvýšení efektivnosti řízení a plánování a na zdokonalení celého ekonomického mechanismu".

Vládcé v Kremlu postavil laťku vysoko a není nikterak jasné, jak by se mohlo jeho přání splnit. Těžkopádné, ústředně řízené a kontrolované sovětské hospodářství vstřebalo všechny předešlé pokusy o reformu tak dokonale, že lze sotva postřehnout jejich účinek. Dostat vůz sovětského hospodářství z vyjeté brázdy by vyžadovalo nejen ekonomická opatření, ale i významné změny politické.

V. Kačerovský

"Duch, před nímž se režim třese"

Sovětský svaz a ostatní komunistické státy nemohou stále ještě vyrobit určité druhy kvalitního zboží, které nutně potřebují k udržení exportu sovětského bloku na západ. Dovážené výrobky ze západního světa vysoce převyšují sovětský export a jenom západní úvěr pomáhá udržet sovětskou výrobu v chodu.

V Mnichově se pořádala k uctění Palachovy památky smuteční akademie za účasti představitelů československého exilu i německého veřejného života. Uctila také památku zesnulého Josefa Smrkovského. A velký článek k výročí Palachovy tragické smrti uveřejnil v Británii liberální deník Guardian. Autor reportáže před navštívil Prahu, aby vyhledal Palachův hrob. Lidé na ulicích i v tramvaji mu bez váhání podali přesné informace. Na Olšanech se pak už u bývalého Palachova hrobu dozvěděl od řady lidí podrobnosti o převezení Palachových pozůstatků. Převoz provedla tajná policie v noci před svátkem Dušiček. A hřbitovní správa potvrdila britskému novináři, že v hrobě nyní leží Marie Jedličková, která tam byla pochována 5. listopadu 1973. • Palachovo výročí připomněl i čínský oficiální deník Ženminjenzpac v článku pod titulkem — "Duch, před nímž se okupanti třesou." Právě se v něm, že pocta, kterou československý lid Palachovi vzdává, je "tichým protestem proti sovětským revizionistickým okupantům. • V Rimě a v Lucemburku, v Paříži a ve Washingtonu, v Torontu a v Otavě, v Sidney i v Singapuru jsou pojmenována náměstí a studentské koleje po Janu Palachovi — a byly mu tam postaveny pomníky.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodrě místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přiklašte se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatíte poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

Sněhurko, sbohem

FERDINAND PEROUTKA

Posledně jsme se zabývali otázkou, existuje-li něco, co je možno nazvat českým realismem. Dovolávali jsme se o všem Havlička, toho, že Masaryk si realismus učinil programem, a vyslovili jsme mínění, že čapkovská generace svým způsobem v Masarykově realismu pokračovala. Někteří z ní méně, někteří více vědomě. A citovali jsme, co Čapek odpovídal, když o jeho hře "R.U.R." se v Anglii rozpředla debata. Myslíme, že to, co tehdy napsal, bylo by více uvázlo v paměti světa, kdyby to nebyl hlas, jenž vycházel z malého národa. Čapek nazval své přesvědčení relativismem. Slovo "relativismus" mnohým připadalo nepříjemné, odpírali zastavit se v cestě za pravdou. Avšak to nebylo to, co Čapek od nich žádal. Neopíral, že pravda existuje, naopak hlásal, že pravda je ve velké hojnosti rozsypána po světě, ale že jednotlivý člověk nebo jednotlivý směr nejsou tak uzpůsobeni, aby obsáhli celou mnohostrannou pravdu. Jak on to viděl, někteří se velmi brutálně drží svého kousku pravdy, a z takového stavu věcí, mimo jiné, vznikla i první válka světová.

Tento pohled na svět jsme nazvali realistickým a pokračováním v Masarykově realismu. Když člověk bez předpokladů a bez vlastní domýšlivosti se podívá na svět, nemůže se vyhnout doznání, že ve světě je hluboká a pestrá různost citů, nervů, očí, lidských posic a zájmů. Kdybychom žádali, aby všichni lidé viděli věci stejně, bylo by to poněkud jako kdybychom žádali, aby všichni lidé měli stejná těla. Je realistické vidět různost pravd a jejich poměrnou oprávněnost i jejich poměrnou omezenost. Jestliže však to vidíme, co s tím počít?

Čapkovská generace se držela při zemi, po kouskách sbírala své poznání, nevypracovala "velkou teorii", byla svědkem, kolikrát už velká teorie falešně vykládala život. Havlíček mluvil o "laterně magice německé filosofie", Čapek o "přesýpaní nebeského písku". Američané totéž někdy méně delikátně nazývají "pytlem horkého vzduchu." A Čapek až pedanticky bděl nad důsledností svého relativismu. Napsal: "Jestliže jsem kdy řekl, že všechno je relativní, tu něco nerelativistického ze mne vyklouzlo, neboť slovo "všechno" páchne skrytým absolutismem. Pravdivý, sto procentní relativista musí jemněji rozlišovat. Nesmí říci: Všechno je relativní. Musí říci: Téměř všechno je relativní."

Roku 1924 bylo už zřejmo, že komunismus bude jedním z hlavních problémů nového

státu, a příslušníci čapkovské generace uspořádali mezi sebou anketu na thema "Proč nejsem komunistou". Nemusili později přidávat mnoho k tomu, co tenkrát řekli. Jejich spor s komunismem byl v podstatě spor realismu s nerealismem. Abychom Čapkově úzkostlivě přesnosti zůstali věrni, řekneme: s částečným komunistickým nerealismem. Avšak ta část komunismu, která byla nerealistická, byla mohutná, zlá, vyžádala si přecitlivělých obětí, a hrozila dalšími světovými konflikty.

Nelze říci o Marxovi a Leninovi, že neznali skutečnost. Vyznali se výtečně v jedné části skutečnosti, a nabývali tím převahy nad těmi, kdo nad touto částí zavírali oči. Marx a Lenin založili své rozsáhlé akce na té skutečnosti, že existují společenské třídy, a že následkem toho existuje třídní boj. S tím Marx dospěl k světovému uznání jako reformátor sociologie, a Lenin až k všemohoucnosti nad lidmi, kteří byli v jeho dosahu.

Literární kritikové se už dohodli, že nemají právo předpisovat spisovatelům, o čem má psát a co má milovat. Bylo by to i marné předpisování, spisovatel píše o tom, co mu jeho vlastní život přivádí na mysl. Kritik má jen právo zkoumat, jak spisovatel vypracoval thema, jež si sám zvolil. Obrátme tuto metodu do politiky, zkoumejme, jak komunismus se osvědčil v tom, co slíbil, co snad na začátku i chtěl. Přivedme velkou debatu o komunismu- nekomunismu na realistickou úroveň. Nežádáme hlavně vyznání víry, nýbrž hlavně pozornost k výkonům.

Thema životní úrovně je nejvyšší oprávněné, a komunismus získal velké davy přívrženců tím, že, jak starší lidé se pamatují, předpověděl okamžitě a neslýchaně zvýšení životní úrovně, jež se dostaví, jakmile komunismus začne vládnout. Přišlo to jinak. Realistovi musí být známy všechny vady kapitalismu, a nesmí se dostat do pokušení, aby je zastíral. Jestliže však se zabýváme fakty, pak obecně známý fakt je ten, že až dosud kapitalismus v západní Evropě nesrovnatelně lépe živil lidi a obstarával jejich hmotné potřeby než komunismus, který udržoval své obyvatelstvo na nízké životní úrovni, zbytečně nízké ve dvacátém století. To je nápadné, a realista z toho vyvozuje, že je třeba se zabývat ne teorií komunistů, nýbrž jejich činy. Je mu protivné, jestliže někdo získává velký politický úspěch z toho, co slibuje a neplní. Realista ho za to pronásleduje.

Starší lidé se také pamatují, že komunismus sliboval svo-

vodu, jaká také ještě nikdy nebyla. Po pět desítek let to vypadá, jakoby tento slib byl sepsán satirikem. Pokud svobody se týká, komunismus má za sebou nejfantastičtější slovní výkony. Jak každý ví, komunisté uvrhli literaturu a umění do největšího možného poddanství. Bez jakéhokoli ostychu to nazývají osvobozením literatury a umění. Je úžasné, co se odvažují nazývat svobodou a co nesvobodou. Jestliže spisovatel — z nejznámějších důvodů — se přesně řídí usneseními ústředního výboru komunistické strany, jak jdou po sobě, jestliže se od rána do večera bojí, jestliže pokorně snášá, že je nemilosrdně censurován, jestliže o uměleckých problémech se občas radí se zástupci SNB, jak je přikázáno, jestliže vystoupil ze spisovatelské solidarity a je necitelný k tomu, že některým jiným spisovatelům je zakázáno psát nebo jsou i vězněni — tu, praví nám všechna ústa režimu, takový spisovatel je svobodný. Táž ústa nám praví, že spisovatel, který nemá tyto vlastnosti, který píše, jak jeho vlastní poznání světa ho nutí psát, je nesvobodný. Není podrobněji vysvětleno, proč. Pravděpodobně je pokládán za otroka svých vášní. Zcela nedávno československý režim vyvrcholil své snažení tím, že zakázal předvádět Disneyovu "Sněhurku a sedm trpaslíků". Jakoby velká opice se probírala věcmi a některé zahazovala.

Jestliže komunisté jsou schopni nejzřejmějšího, nepochybnějšího tyranství nad literaturou a uměním a vydávat to za jejich svobodu, pak realistickými pudry nemůže necítit, že vyvstal odhodlaný odpůrce realismu, který naprosto nesvědomitě zachází se slovy a i při jiných příležitostech bude nabízet, vnucovat slova místo skutečnosti. Cesta za svobodou, "jaká ještě nebyla" — skončila ztrátou i té svobody, která už byla.

Se stanoviska Čapkovského relativismu bylo možno si přát, aby dva směry, demokracie a komunismus, se dohodly na společné, všestrannější pravdě, každý aby dal do dohody to nejlepší, co má, a to, co druhý přezírá. Bylo možno se na to dívat i tak, že komunismus byl poslán na svět, aby také některé demokracie o něčem poučil, ty, kteří se dosti absurdně domnívali, že je možno zavést důslednou demokracii, všeobecné volební právo, jeden člověk jeden hlas, že však sociální poměry mohou zůstat při starém. Bojovali proti komunismu, ale někteří z nich byli krutě poučeni, že nelze bojovat proti komunismu a při

Co je dobře vědět . . .

259 denních listů napříč Spojenými státy uveřejňují každý čtvrtek kursy s názvem "Amerika a budoucnost člověka". Na programu je historie, psychologie, sociologie, sociální etika a politická věda.

Můžete se zapsat v 182 kolejích nebo universitách, přičleněných k programu a obdržet kolejni vysvědčení o složení dílčí zkoušky.

Kolejni vzdělání pomocí novin organizuje Caleb A. Lewis, University of California v San Diego, Cal. a je financováno National Endowment for the Humanities.

V prosinci 1973 podepsal prezident Nixon zákon, který dá Američanům lepší zdravotní péči — levněji, za nižší ceny. Health Maintenance Organization (HMO), zaručuje obstarat základní lékařskou pomoc skupině předplatitelů s ustanoveným poplatkem předem zaplaceným na jistou dobu, obvykle na rok. Jak je možno připojit se k organizaci? Nejdříve je třeba vyšetřit nalezají-li se HMO ve vašem městě a přijímají-li předplatitele. Je také možno, že zdravotní pojištění v zaměstnání zaplatí členství v HMO.

tom zanedbávat sociální otázku. Snad, snad bylo možno doufat, že demokracie a komunismus předloží společnou pravdu světu. Jestliže tento sen existoval, byl rozptášen tou okolností, že komunismus — jak existuje, nechce synthesesu, chce všech. Nebo nic. Snad tomu ani nemohlo být jinak. Komunisté vycházejí z vrstev, jimž moc byla dlouho odírána, a podle nějakého psychologického zákona nemohou se jí nasytit. Znalec lidských povah Shakespeare napsal: "Žebrák na koni do smrti ho uštěve."

Je v podstatě věcí, že nikdo nemůže si činit nárok na absolutní moc, jestliže připouští, že vedle jeho pravdy existují i pravdy jiné. Komunistický politický absolutismus začíná absolutistickým myšlením. Žádná jiná myšlenka není přístupná než ta, na niž se usnesla komunistická strana. Komunisté i historii vykládají absolutisticky. Historie je sfinga, za niž kde kdo mluví a podle svého ji vykládá. V předmluvě ke své hře "Makropulos" Karel Čapek napsal: "Žádný člověk nemůže milovat tři sta let, ani vytvořit dokonce ani pozorovat tři sta let." Ko-

munisté však bez rozpaků mluví za tichou historií, a, jak realista shledává, aspoň na půl o ní mluví falešně. Je pravda, že historie pracovala k sociálnímu osvobození člověka, ale zároveň je pravda, že pracovala k jeho osvobození od mnohého jiného, od svévole a pýchy vládnoucích, od každého druhu tyranie, také od toho druhu, jež komunismus zavádí. Komunisté rozpůlili pokrok lidstva, jednu jeho část uznávají — po druhé šlapou. Proto komunistická revoluce ani po padesáti letech ještě není hotová a často se musí vracet k začátku. Nedbá celého lidského obsahu, celé vůle člověka. Přichází na mysl realistická poznámka Havličkova: ta revoluce není přirozená, která musí užívat velkého násilí. Po padesáti letech komunistická revoluce stále ještě se nemůže zřeknout teroru. Realista usuzuje, že je to revoluce aspoň na půl nepřirozená. Bere na vědomí odhodlanou nesnášenlivost komunistů a ten fakt, že oni už ve školách k nesnášenlivosti navádějí a v ní žáky vyučují. Ptá se, jak se ptal po první světové válce, co dobrého možno očekávat od nesnášenlivosti.

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A.
OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SOPOCI
Secretary

Ideologické zbrojení

V Praze probíhala porada zástupců 67 komunistických a dělnických stran. Formálně se konala jako konference o činnosti časopisu "Otázky míru a socialismu", který vychází v půlmilionovém nákladu v 26 řečech a 142 státech, a v jehož redakci sedí zástupci 47 komunistických stran, při čemž dalších 30 stran s časopisem spolupracuje. Porady — stejně jako poslední světové schůzky komunistického hnutí v roce 1969 v Moskvě — se nezúčastnily představitelé stran z Jugoslávie, ze severní Koreje a ze severního Vietnamu. Pražská porada byla první zkouškou v přípravách nové světové konference komunistických stran, jejíž potřebu podtrhl ve své řeči před zmíněným shromážděním tajemník československé KS Vasil Bil'ak.

Ukázalo se, že problémy onoho mezinárodního časopisu jsou zcela totožné s těmi, o které by šlo na připravované konferenci. Strany jsou schopny se dohodnout na spo-

lečných formulacích proti imperialismu a o protestech proti pronásledování komunistických soudruhů; ale při odsudku maoismu jako scestného protisovětského učení už se názory rozcházejí. V této věci zaskočil na poradě za Sověty právě Bil'ak a označil maoistické vedení za pseudo-revoluční a ultralevé, přičemž otevřenou kritiku maoismu vydával za obranu čistoty marxismu-leninismu. Ovšem v závěrečném komuniké o maoistech řeč nebyla.

Konsolidace v ideologické oblasti se musí Moskvě jevit jako obzvlášť naléhavá právě vzhledem k oficiální politice mírového soužití mezi kapitalistickým a socialistickým systémem. Od krymské konference východoevropských komunistických vůdců loni v červnu východní blok ideologicky zbrojí. Při tom se nebudují pouze nové obranné linie proti silicím západním vlivům, ale připravují se i nové metody účinného ovlivňování politického vývoje v západních státech. Vedoucí straničtí představitelé východního bloku očekávají, že po úspěšném zakončení evropské konference o bezpečnosti se bude boj mezi oběma systémy v Evropě odehrávat především na ideologickém poli. Už proto, že západní státy trvají na větší výměně myšlenek a informací. Snahy o podvratný účinek v opačném táboře — jak se to předhazuje Západu — jsou na východní straně v chodu už dávno. Jasně oddělení je zároveň s ofenzívním plánováním pro období po evropské bezpečnostní konferenci. Prošincovou moskevskou schůzi tajemníků devíti vládnoucích komunistických stran o ideologické práci má následovat konference západoevropských komunistických stran v Bruselu. Je jasné, že východoevropští propagandisté budou teď potřebovat nějakou náhradu za vnější hrozbu, kterou dosud byli západoněmečtí "revanšisté a militaristé". V době smluv s Německou spolkovou republikou a v době zmírňování napětí mezi Moskvou a Washingtonem se tento ideologický sloup zřítí. Proto teď ona zvýšená píle, s níž se hledá náhrada především pro dorůstající generaci, pro niž jsou slova jako "reakce", "buržoazie" a "kontrarevoluce" pouhými seskupeními nic neříkajících písmen.

Starby cementáren

Kromě spolupráce s jugoslávskými firmami, které se účastní výstavby závodů v Československu, existuje i kooperace opačná. Přerovské strojírny dodávají — tentokrát do Slovinska — už třetí cementárnu s denní kapacitou 2000 tun. Ze značné části automatizované zařízení má hodnotu 16 a čtvrt milionu dolarů.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevýžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Západní rozhlas a Východ

(Pokračování z minulého čísla)

Tato obrovsky nákladná ruská operace byla po dlouhou dobu jediným svědectvím o vlivu západních rozhlasů. Tu a tam se však podhrnula opona a bylo možno zjistit pozoruhodné a rozšířené poslouchání. V Maďarsku a v Polsku v roce 1956, v Československu v roce 1968. Během britského obchodního veletrhu v Moskvě v roce 1961 zjistili jeho pracovníci v rozhovorech, že poslech zahraničních stanic je rozšířen víc, než se považovalo za možné. Další informace o poslechu v nejrůznějších částech Sovětského svazu poskytli sovětská Židé, kteří emigrovali. Není možné udat přesné číslo posluchačů ve východní Evropě už prostě proto, že vědecký průzkum není možný. Rádio Svobodná Evropa odhaduje počet posluchačů v Polsku, Československu, Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku na víc než 30 milionů. Jisté je, že západní vysílání má mnohamilionovou posluchačskou obec, která prudce stoupá v krizových obdobích.

Podle věkových kategorií největší procento posluchačů tvoří skupina lidí ve věku 20-30 let, pak skupina 30-40 let a pak přijdou posluchači mladší 20 let.

V Sovětském svazu ruská služba BBC — třetí co do rozsahu vysílání po rozhlasové stanici Svoboda a Hlasu Ameriky — je zvláště oblíbená u technické inteligence. Rádio Svoboda, které věnuje velké množství času sovětským vnitřním záležitostem, je opět nejvíce posloucháno disidenty. Vyplývá to z analýzy otištěné v sovětském samizdatu v březnu 1972. Její autor zdůrazňuje významnou roli rádia Svoboda při šíření samizdatových materiálů a udržování kulturních hodnot při životě. Žádný jiný rozhlas — píše — neposkytuje informace o Rusku v takové míře a s takovým porozuměním. Hlas Ameriky se těší popularitě u mladých lidí, neboť vysílá mnoho hudby a hodně se poslouchají také jeho zprávy. Jak Hlas Ameriky tak BBC jsou však také kritizovány za to, že přinášejí mnoho pořadů o odlehlejších záležitostech svých vlastních zemí. Pořady BBC jsou však oceňovány pro svou serióznost v ruských záležitostech. Jména politického komentátora Anatola Maximoviče Goldberga a pravoslavného kněze Otce Vladimíra jsou v Sovětském svazu dobře známa.

Maurice Latey v další části své studie shrnuje, že západní rozhlas jsou tedy poslouchány a táže se, jaký je jejich skutečný vliv. Na to je nesnadné odpovědět, k dispozici je znalost jen jednotlivých případů. Tak maďarský rozhlas v krátkém období svobody v roce 1956 podě-

koval britskému rozhlasu za jeho objektivní líčení maďarského povstání. Studenti moskevské university vyvěsili zprávy BBC o povstání na nástěnkách. Tisíce mladých lidí přišlo do Předělkina na pohřeb Borise Pasternaka, ačkoli údaje o pohřbu byly vysílány jen západním rozhlasem. Posluchači si nahrávají na pásky nejen hudbu, ale i náboženské a hospodářské pořady. Mnohým se podaří obejít cenzuru a zaslat i dopisy. A je také mnoho důkazů, že konkurence zahraničního rozhlasu nutí domácí rozhlas v komunistických zemích zlepšovat formu i objektivnost vysílání.

A pak jsou svědectví jednotlivců. Alexander Solženicyn, který je také posluchačem Rádia Svoboda, dal ruské službě BBC právo po prvé ohlásit jeho knihu Srpen 1914 a určil dobu vysílání. Ve svém projevu k udělení Nobelovy ceny napsal o rušení: "Zastavení přísunu informací mezi jednotlivými částmi naší planety je velkým nebezpečím. Moderní věda ví, že přerušení přísunu informací vede k entropii, všeobecné destrukci. Toto přerušení informací činí z mezinárodních dohod iluze. V rušené zóně není obtížné vysvětlovat po svém jakoukoli dohodu či o ní dokonce pomlčet. Ti, kdo žijí v rušené zóně, jsou na tom asi tak jako expedice z Marsu. Nevědí nic o ostatních částech Země... a jsou ochotni jít a podupat je v hluboké víře, že je osvobozují..."

Význam zahraničního rozhlasu ocenil také sovětský genetik Žores Medvedev ve své knize "Problém bláznovství". Zajisté — soudí Latey — taková svědectví jsou vděčná pro rozhlasové pracovníky — říkají však málo o hlavním účelu zahraničního vysílání do východní Evropy. Probíhá zdoluhavý proces, jehož konečným cílem je vytvoření univerzálního sblížení — řečeno slovy Teilharda de Chardina — noosféry, jakési globální vesnice. Na neštěstí, to je právě to, čeho se sovětská ideologové bojí nejvíce. Proto v období politického uvolňování zdůrazňují nutnost zotřít ideologické střetnutí a proto označují každý pokus o postavení mostů mezi Východem a Západem za podvratnou činnost.

Rozhlasové vysílání tu hraje životně důležitou úlohu a každá z velkých rozhlasových organizací dodává svůj zvláštní příspěvek. Hlas Ameriky je hlasem velké moci a posluchače v komunistických zemích zajímají její názory. BBC má výhodu zakotvené tradice spolehlivých zpráv a objektivních komentářů a také tón vhodný pro dialog. Rozhlasové stanice Svobodná Evropa a Svoboda mají výhodu rozsá-

hlého vysílacího času, množství informačních zdrojů a více volnosti věnovat se vnitřní situaci v komunistických zemích, neboť představují vlastně alternativu domácích rozhlasů. Plní tak informační úkol, který nemohou snadno plnit jiné rozhlasové organizace.

Nemůže být pochyb, že při jednáních Západ-Východ — souvisejících s evropskou bezpečnostní konferencí — jedním z hlavních komunistických cílů bude zbavit se rádií Svobodná Evropa a Svoboda. Budou se také snažit dosáhnout dohody, jejíž součástí by byly restriktce západních rozhlasových vysílání. Naznačuje to už sovětský návrh rezoluce o používání televizních družic, podle něhož by se mohl program ze zahraničí vysílat do určitého státu jen s jeho výslovným souhlasem. Ježto vysílání televizními družicemi je věci ještě vzdálené budoucnosti, Sověti vlastně takto poukazují na význam — který příkládají rozhlasu, vysílání ze zahraničí. Takový návrh je však v rozporu s článkem 19 Charty lidských práv OSN, který konstatuje právo přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všemi prostředky a bez ohledu na hranice...

V závěru své studie cituje Maurice Latey z jedné své přednášky, kterou pronesl před devíti lety, v době Chruščovova pádu a o níž se domnívá, že je stále ještě aktuální.

"Co může rozhlasové vysílání učinit? Může pomoci přetvořit Evropu, vyléčit velké schisma minulého půlstoletí, vytvořit novou Evropu sahající od Atlantiku až po Pacifik. To je optimální cíl, dlouhodobý, který se za současných podmínek může zdát utopií. Potíže na této cestě jsou zřejmé, potíže komunikovat přes ideologickou propast, potíže naplňovat vědro neznalostí a neinformovaností malými kapkami pravdy, které do něho můžeme vlévat. Ale nikdo nemohl předvídat před deseti lety změny, které už nastaly. Ted' klepeme na otevírací se dveře. Dveře se mohou opět zavřít.

V takovém případě máme minimální cíl: Rozhlasové vysílání nám může udržet nohu ve dveřích. Může zajistit, že stalinistický model úplně izolovaného komunistického světa se nemůže nikdy úspěšně uskutečnit. — A to je velká služba věci míru." Nakonec Maurice Latey ve své studii píše: "Po událostech v Československu v roce 1968 byl učiněn znovu pokus dveře přibouchnout. Máme v nich však stále nohu a mohou se opět otevřít. To se může zdát optimistické vzhledem k sovětské snaze spojit zvětšené technologické a hospodářské styky se

Solženicyn a čsl. agitátoři

Světlem se znovu ozývá jméno ruského spisovatele Alexandra Solženicyna. Nositel Nobelovy ceny za literaturu vydal nové dílo, které mohlo vyjít opět pouze na Západě. Ale i ve východní Evropě se o něm mohla veřejnost tentokrát kupodivu rychle dozvědět, když pod moskevskou taktovkou spustili propagandisté všeho kalibru hysterický pokřik. Je typické, že k tomuto pokřiku se nejagilněji připojili normalizační agitátoři v Československu. Jejich útoky jsou krajně nechutné už proto, že téměř všichni mají ke kvalifikované literární kritice daleko a směšné, protože ani jim nebylo zřejmě dosud umožněno, aby si novou Solženicynovu knihu přečetli. Jinak by sotva mohli tvrdit takové nesmysly, jako že v ní Solženicyn obhajuje fašistické vrahy a zrádce, když celá kniha je vlastně dokumentárním důkazem, že v Sovětském svazu nebyli dosud potrestáni právě ti, kteří se zrádných zločinů na nevinných dopouštěli. Pravdivost Solženicynovy dokumentace o stalinistickém teroru byla v obecné rovině potvrzena už dávno — na XX sjezdu sovětské komunistické strany a je obecně známa.

Nelze-li už polemizovat se skutečným obsahem knihy, je tedy třeba ho překroutit a na agitátorské rovině troufatě tvrdit, že Solženicyn je nejen ničema a zrádce vlasti, ale že je také jen ubohý pisálek, že jeho díla nemají žádnou literární hodnotu. Jistý podivný muž v pražském rozhlasu se dokonce pozastavil nad jeho lidskými a morálními kvalitami.

Naštěstí Solženicyn je naší veřejnosti dobře znám z dřívější doby, když byl ještě i v Moskvě prezentován jako velký sovětský spisovatel a kdy tedy i u nás i stranická literární kritika na něho pěla chválu. Byla totiž doba,

kdy se Solženicyn velice hodil i stranickým agitátorům k důkazu, že sovětský socialistický systém je sebekritický, humanitní a demokratický, napravuje chyby minulosti a že sovětská literatura není jen snůškou oficiální oblahové i umělecké podprůměrnosti.

Solženicyn rázem upoutal pozornost jak v Sovětském svazu, tak vlastně v celém světě, když vyšla počátkem šedesátých let jeho kniha "Jeden den v životě Ivana Děnísoviče." Placet k tomu dal sám Nikita Chruščov, který v tomto díle viděl literární ztvárnění zločinů stalinistické minulosti, které na politické rovině sám odhalil. Sovětská oficiální kritika tuto knihu přivítala a významný spisovatel Alexander Tvardovský uváděl Solženicyna jako nového, velkého a statečného autora.

V Československu vycházela tato povídka v roce 1963 poprvé na pokračování v časopisu Plamen. (Jeho tehdejší šéfredaktor — Jiří Hájek — dnes kulturní normalizátor). Když vyšlo knižní vydání, československá kritika byla nadšena novým úspěchem sovětské literatury. Vynechme však záměrně ty noviny a časopisy, o nichž by dnes agitátoři mohli tvrdit, že už tehdy připravovaly "kontra-revoluci". Když vyšlo v Nakladatelství politické literatury české vydání, napsalo Rudé právo dne 28. února 1964, že kniha Alexandra Solženicyna je jedním z mnoha důkazů o tom, jak hluboce a vážně se chápe v Sovětském svazu náprava chyb a křivd způsobených kultem osobností. Je to silný spisovatel a proto mu uprostřed fakt o zvlášti a ne-svobodě jde právě o člověka. Že svým dílem se Solženicyn zařadil do kontextu světové socialistické literatury, že je to próza moderní v socialistickém duchu. Tolik Rudé právo, jehož šéfredaktorem byl v té době Oldřich Švestka, dnes vysoký funkcionář protireformační normalizace.

Ivan Děnísovič byl u nás rozebrán a vydávaly se pak ještě další Solženicynovy povídky. V Sovětském svazu se však Solženicyn zatím dostal — nejdříve tajně — do nemilosti. Chruščov byl svržen a nové vedení už nemělo zájem na literatuře odhalující stalinistickou minulost, když mnohé její zvyky přežívaly. A Solženicyn nepřestal být důsledný. Přesto však v Československu — na příklad i v bratislavské Pravdě vyšly v roce 1967 úryvky z jeho románu Rakovinové oddělení, který knižně v Sovětském svazu už vyjít nesměl. Postupně se proslechlo, že Solženicyn začal být v Rusku oficiální mocí diskriminován a dostal se k nám i je-

ho dopis určený sjezdu sovětských spisovatelů, v němž tuto diskriminaci popisuje. Pavel Kohout jej přečetl na IV. sjezdu čs. spisovatelů v červnu 1967.

Solženicyn nepřestal být tím čím byl. Velkým sovětským spisovatelem, jedním z předních světových umělců. Jeho dosavadní dílo tvoří kompaktní celek a také jeho nejnovější kniha svým způsobem navazuje na námět Ivana Děnísoviče, na poslání — které šlechtí každého spisovatele — bojovat proti bezpraví. Co sovětská moc zazlívá Solženicynovi je právě jen to, že se nenechal koupit, že není ochoten prohlašovat v rozporu s pravdou, že klivdy minulosti byly už odstraněny a napraveny a že není třeba se k nim vracet. Alexandru Solženicynovi však v dějinách světové literatury sotva ublíží, jestliže jej pomlouvá nějaký Bohumil Roháček. Češi a Slováci si mohou jen utvrdit vědomí, že existuje pravdivá, humanistická, svobodná sovětská kultura.

K. J.

POLSKY ŠPION ZATČEN

Komunistickým špiónům — operujícím v západní Evropě, se opět přihodil malér — tentokrát špiónům polským. Čtyřicetiletý asistent polského námořního ataše ve východním Berlíně Eugenius Pieluczek byl v jedné západoberlinské kavárně v britském sektoru města přistižen při chůzce se dvěma Němci — kteří působí jako polští agenti a zatčeni. Ve Varšavě se nad tím samozřejmě ponoršili. Polská tisková kancelář — aniž se zmínila o tom, zda byl Pieluczek vinen či ne — oznámila zákrok proti němu za neslýchanou provokaci, zosnovanou lidmi, kteří si přejí studenou válku. Polská vláda poslala britskému veliteli v západním Berlíně a západoberlinskému senátu protestní notu s důtklivou žádostí, aby byl Pieluczek okamžitě propuštěn, protože prý má diplomatickou imunitu. Západoberlinský primátor Schütz však prohlásil, že Pieluczek je akreditovaný ve východním Berlíně a že v západním Berlíně diplomatickou ochranu nemá. Podobné stanovisko zaujala i britská komandatura. Polský špión je však přesto už zase na svobodě. Mluví Německé spolkové vlády Rüdiger von Pachelbel na tiskové konferenci řekl, že bonnská vláda Pieluczekovu diplomatickou imunitu respektuje. V Bonně zřejmě nepokládají za oportunní právě nyní, krátce před zájezdem polského vůdce Edwarda Giereka do západního Německa, vystavit vztahy k Varšavě příliš velké zatěžkávací zkoušky.

PROHLÁŠENÍ

V listopadu loňského roku byly ze Solingenu zaslány dopisy na adresu P. Tigrida, J. Pelikána a dr. E. Goldstückerovi s mým padělaným podpisem a padělaným adresním razítkem. Dopisy obsahovaly pomlouvačné a urážlivé "informace" o matce Jana Palacha a o pražském evangelickém duchovním Trojanovi. Mimo jiné se v dopise tvrdilo, že Palachova matka dala Janovy ostatky sama odstranit z Olšan a že svou žádost doplnila "informacemi o všech okolnostech a politickém využití jeho sebevraždy". Duchovní Trojan údajně "potvrdil své rozmluvy s Janem před jeho činem".

Naše StB dokázala opět jednou tímto kouskem, že se neštítí opravdu ničeho. Že je schopna podvodným a podlým způsobem špinit památku člověka, který zemřel právě v důsledku řádění podobného odpadu společnosti, k němuž tito pánové patří. Dokázala však také, že není zvlášť kvalifikovaná, že moc věcí neví. Poslala pod mým jménem žoviálně psaný dopis dr. Goldstückerovi, s nímž se vůbec nestýkám, a navíc na jeho dřívější adresu, takže pošta dopis vrátila nedoručený. Všechno, co dovedou, je vyrobit falešné razítko a velice neuměle zfalšovat podpis.

Fingované dopisy dostala už i řada mých přátel v Československu. V některých "pomlouvám" jiné společné přátele, v jiných hubuji na "muže čs. jara", v jiných vyzývám k nesmyslným věcem.

Jsou to metody, které dovedou poněkud ztrpčit život. Nejenom mně, ale i zdejším úřadům, které se tím musí zabývat. Budeme muset být opatrnější i ve vzájemném styku zde. I zde mají své špinavé pracky.

Nakonec se však takové metody obrátí proti svým nositelům. Svět se dovídá stále víc o systému, který s drzým čelem hlásá humanismus a opírá se o násilí, podvod, o špatně kvalifikovaný aparát padělatelů a řemeslných zločinců.

Solingen, dne 15. ledna 1974.

Luděk Pachman

MOSKVA-PEKING . . .

(Dokončení se str. 1)

kteří jsou dobře slyšitelné po celé Sibiři, pekingský rozhlas začal v poslední době systematicky pranýřovat policejní teror a útlak, kterému jsou vystaveni sovětsští občané, zejména intelektuálové a příslušníci národnostních menšin. Odsuzuje, že nekonformní spisovatelé jsou posíláni do pracovních táborů nebo do ústavů pro duševně choré, ačkoliv jsou to většinou dobří marxisté a někteří se nedopustili ničeho jiného než kritiky sovětské.

ho vpádu do Československa. Podle pekingského rozhlasu sílí v Sovětském svazu vnitřní opozice, počet revolučních organizací tam vzrůstá a k revisionismu Brežněvovy vládní kliky mají výhrady i mnozí staří členové strany. Čínské sdělovací prostředky přebírají údaje o poměrech v Sovětském svazu nejen ze samizdatového a ze západního tisku, ale i z různých jiných částečně vlastních informačních pramenů.

Jiří Chmelář

Chcete

Poznat krásy Československa?

Pozvat své příbuzné do USA?

POSLAT TUZEXOVÉ POUKAZY RÝCHLE

A SPOLEHLIVĚ? BEZSTAROSTNĚ CESTOVAT

PO USA I JINÝCH ČÁSTECH SVĚTA?

OBRAŤTE SE PRO BEZPLATNÉ SLUŽBY

A INFORMACE NA

Gutleber Travel Agency, Inc.

110-01 Jamaica Avenue

Richmond Hill, N. Y. 11418

Tel. 441-8700 (212)

zvýšených útlakem a ideologickým bojem. Ale takovéto spojení je z dlouhodobého hlediska nepraktické. Jednou z příčin je rozhlasové vysílání. Byly už uskutečněny podivuhodné věci, při nichž rozhlas sehrál svou úlohu. Hrůzná představa George Orwella, popsaná v jeho knize "1984" — společnost úplně ovládaná moderními metodami masové kontroly a přesvědčování — se rozplynula. Vidíme začátek konce toho, co Boris Pasternak popsal v Doktoru Živagovi jako nelidskou vládu lži — což znamenalo-budeš nenávidět to, co miluješ a milovat to, čím opovrhuješ.

Poučení z pětadvaceti let vysílání do východní Evropy je prosté, ale nadějně: že pravda je mocná a že zvítězí, — jestliže ji pomůžeme.

SPORT

V I. hokejové lize se hrála utkání 29. a 30. kola. Mužstvo Dukly Jihlava vysokým vítězstvím nad ZKL Brno — 7:1 a lepším skóre se probojovalo do čela tabulky. Druhá, Sparta Praha — má stejný počet bodů jako Jihlava, porazila České Budějovice v poměru 3:1. Další výsledky: Slovan Bratislava-Chomutov 8:4, Kladno-Vítkovice 2:5 — Košice-Plzeň 5:3. Zápas 30. kola a tabulka: Sparta-Tesla 2:5, Kladno-Jihlava 4:4, Litvínov-Bratislava 2:1, Košice-Brno 2:3, Plzeň-Chomutov 5:3 a Vítkovice-Č. Budějovice 2:4.

1. Jihlava	29 44
2. Sparta	29 44
3. ZKL Brno	29 34
4. Košice	29 32
5. Kladno	29 31
6. Litvínov	28 31
7. Pardubice	28 31
8. Bratislava	29 25
9. Vítkovice	29 22
10. Plzeň	29 21
11. Č. Budějovice	29 19
12. Chomutov	29 12

Zápas 31. kola:

Pardubice-Košice 5:1, Vítkovice-Litvínov 4:3, Chomutov-Č. Budějovice 3:3, Brno-Plzeň 3:3, Bratislava-Kladno 4:4 a Jihlava-Sparta 3:2.

Tímto vítězstvím zvýšila Jihlava svůj náskok před Spartou o další 2 body na 47.

Čs. hokejový mistr Tesla Pardubice zvítězil v utkání současně o Pohár evropských mistrů v Oslo nad celkem Valerengem tesně 1:2. Odvetné utkání bude v Pardubicích.

Fotbalisti Bohemians Praha úspěšně zahájili svoje turné po Jižní Americe. V otvíracím utkání v Bogotě porazili přední kolumbijský celek Independiente Medellin hladce 4:0. Na zájezd do Jižní Ameriky odjel i čs. mistrovský celek Spartak Trnava. V dalších mezinárodních zápasech fotbalisti Spartaku Hradec Králové hráli nerozhodně 0:0 v Havaně s reprezentačním mužstvem Kubu a Sklo Union Teplice vyhrál nad FC Lok. Lipsko v poměru 4:1.

Na zasedání evropské fotbalové federace UEFA v Paříži vylosovali mistrovství Evropy pro rok 1976 a čtvrtfinále vrcholných evropských klubových soutěží. Na evropský šampionát se přihlásilo 28 zemí, které byly rozděleny do sedmi skupin. Československo bude hrát v obtížné 1. skupině s mužstvy Anglie, Portugalska a Cypru. Ve čtvrtfinále soutěže o Pohár evropských mistrů se čs. reprezentant Spartak Trnava utká 6. a 20. března s maďarským mistrem Doszou Újpest.

Na mezinárodních utkáních

v klasických lyžařských disciplínách v Reit im Winkel (Záp. Německo) vybojoval v severské dvoukombinaci (skok a běh na lyžích) čs. reprezentant Tomáš Kučera 1. místo před Bystoelem z Norska. —pza—

Vrcholový sport

Vzhledem k neúspěchu čs. reprezentantů v mnoha sportovních odvětvích (hlavně po poslední olympiádě a po "nekvalifikaci" na mistrovství světa v kopané) byl v Československu reorganizován systém tzv. vrcholového sportu. Vznikají střediska vrcholového sportu, a to především ve velkých městech. Fungují už střediska v Brně a v Ostravě. Letos přibudou další v Praze, v Bratislavě a v Košicích. Tato zařízení Čs. svazu tělesné výchovy a ministerstva školství se přidávají k už fungujícím zařízením ministerstva národní obrany a vnitra. Vyžaduje se náročnost pro zařazování sportovců do těchto středisek, která mají nepojmenovanou "profesionalizaci" přispět k lepším výkonům.

Krok za krokem

(Dokončení z 1 strany)

staviteli americký ministr zahraničí Kissinger, obešla konferenci o Blízkém východu v Ženevě. Je spíše možno tvrdit, že tato dohoda odstranila překážky, které stály dosud v cestě výraznějšímu pokroku ženevské konference. O politickém významu toho, že po provedení dohody bude mít Egypt poprvé od šestidenní války v roce 1967 pod kontrolou oba břehy Suezského průplavu, se nemusíme jistě zvlášť rozšiřovat. Klíčovým politickým aspektem je, že izraelská vláda dala souhlas k ústupu od východního břehu průplavu za záruku bezpečnosti před novým egyptským úderem, neboť tím vyjádřila, že jejím cílem není ovládnutí cizího území, ale mír v bezpečnosti. Neméně klíčovým politickým aspektem je, že egyptská vláda přijetím dohody dala najevo vůli sledovat politiku, která chce dosáhnout naráz "všechno a nebo nic". Na Blízkém východě vznikly předpoklady pro odbourávání konfliktu krok za krokem. Jistě to nebude ani nadále snadný, hladký proces. Izraelský místopředseda vlády Allon prohlásil, že na Sinajském poloostrově vznikne "strategická symetrie". V praxi by to mělo znamenat, že na obou stranách nové demarkační čary budou obě strany udržovat stejně silné — respektive a podle všeho správněji stejně slabé vojenské síly. Zda a jak to bude dodržováno, zůstává otevřenou otázkou. Nejinak je tomu s různými dílčími problémy, k nimž patří také nesouhlas izraelského opozičního bloku s dohodou a postoj některých arabských radikálů.

Kulturní aktuality . . .

Přední švýcarský deník Neue Zürcher Zeitung otiskl před několika dny rozsáhlý článek Gertrudy Urzidilové, nazvaný "Vzpomínka na Karla Čapka." Pisatelka v něm vzpomíná nejen na autora samotného, ale navíc oživuje celkovou atmosféru v Praze v letech třicátých a připomíná, že Čapek byl iniciátorem schůzek takzvaných "pátečníků" — nejlepších tehdejších kulturních duchů českého národa. K pravidelným hostům schůzek v Čapkově vile patřili jak prezident Tomáš G. Masaryk tak i jeho ministr zahraničí Beneš, četní špičkoví umělci a žurnalisté včetně Ferdinanda Peroutky. Gertruda Urzidilová pak píše —, že "Peroutka se tenkrát těšil velké úctě nejen doma, ale i v zahraničí, kde měl mnoho čtenářů a obdivovatelů. Udržel si tuto úroveň až do dnešních dnů a pokračuje ve své činnosti v New Yorku." Skutečnost, že švýcarský deník uveřejnil o Karlu Čapkovi tak rozsáhlý vzpomínkový článek, je velmi důležitá; připomíná totiž světové veřejnosti vynikajícího autora, který byl sice ve své vlasti vzat částečně na milost — rozhodně však nikoliv v takovém rozsahu — aby to odpovídalo jeho skutečné velikosti. Oficiální propagace děl Karla Čapka je totiž v zahraničí i nadále zdrženlivá, ke škodě celé československé kultury.

Šestý veřejný koncert Bavorského rozhlasového orchestru, dirigovaný Rafaelem Kubelíkem, který se jako vždycky konal v mnichovském Herkulově sále, proběhl ve znamení programové hudby. Rafael Kubelík nastudoval ve velkém stylu skladby Mendelssohnovy, Beethovenovy a Čajkovského, avšak největším překvapením pro posluchače i kritiky bylo předvedení Dvořákovy balady "Holoubek", složené na text Karla Jaromíra Erbena. Pro většinu lidí přítomných v sále byl "Holoubek" novinkou, v tomto případě přijatou s nadšením a potleskem. Tato skladba se na Západě totiž prakticky vůbec nikdy nehraje. Například kritik deníku Münchner Merkur napsal:

"Je to jedinečné dílo, v němž Dvořák potlačil svůj osobní styl až na jeho rudimentální podstatu, skladba s instrumentačními a harmonickými vlivy Berliotze a Liszta, v níž však už zaznívá i tematika Janáckových rapsodií."

V západoněmeckém městě Krefeldu probíhá výstava sovětských výtvarníků, k nimž se oficiální sovětské umění sice na veřejnosti nezná — ale jejich tvorbu trpí, přinejmenším z propagačních důvodů. Jsou to kinetisté ze skupiny "Pohyb", založené před dvanácti lety v Moskvě

kolem Lva Nusberga. Skupina má na třicet členů, z nichž však je v Krefeldu zastoupeno svými pracemi jen osm. Výstava s určitým překvapením ukazuje, že neoficiálně tvořící ruští kinetisté se dokázali v tomto směru za jistě stížených podmínek napojit na mezinárodní vývoj, což platí hlavně o Lvu Nusbergovi, Galině Bittové a Sašovi Grigorjevovi. V Sovětském svazu směřují tito umělci předvádět své práce na veřejnosti jen ojediněle a zcela výjimečně. A to je jistě škoda, neboť ve skupině "Pohyb" má Sovětský svaz umělce, kteří by ho mohli kdykoliv reprezentovat ve světě s mimořádným úspěchem.

V únoru přestane vycházet pro finanční potíže nejlepší literární časopis v Anglii — "Argosy". Byl založen před 48-ti lety a specializoval se hlavně na uveřejňování krátkých povídek a takzvaných malých literárních forem — které jinak těžce nacházejí v tisku uplatnění. Vrcholu své slávy dosáhl v třicátých letech, kdy měl náklad 130 tisíc výtisků měsíčně. Tenkrát byli jeho pravidelnými spolupracovníky Somerset Maugham, Graham Greene, Woodhouse a Nigel Balchin. V posledních pěti letech však začal náklad časopisu "Argosy" rychle klesat — na 60 tisíc kusů měsíčně a pak už jen na 20 tisíc kusů. Otázka, proč právě tento výjimečný časopis zaniká — jakkoliv si až do posledního čísla dokázal udržet svou vynikající úroveň — není jednoduchá; zdá se, že na tom mají vinu dva konkurenti. Jednak televize, která z mnoha dřívějších čtenářů jednoduše udělala pasivní diváky. A jednak levné paperbackové romány, většinou nekvalitní, které jsou na Západě k dostání za babku v každém druhém obchodě potravinami. Z toho důvodu taky v posledních letech zmizely povídky i z nedělních příloh deníků — a to nejen v Anglii, ale prakticky všude na Západě. O negativním výsledku tohoto trendu — z dlouhodobého hlediska — netřeba pochybovat; jestliže západní autoři nebudou mít kde uveřejňovat krátké povídky, přestanou je psát a zaměří se na jiné formy. Záporným trendem je tedy ohrožena budoucnost celého jednoho literárního žánru.

Západoněmecké ministerstvo pro výzkum a technologii zkoumá v tyto dny dva návrhy, jak zmodernizovat spojovací síť televize v zemi. Zkušenosti ukázaly — že dosavadní spojení pomocí retranslačních stanic při velkém počtu regionálních studií nedostačuje. To se týká hlavně publicistických pořadů a zpráv na celostátní ú-

rovni. Jsou případy, že do celostátních zpráv nutno ve dvacet minutách vestřihnout pět i více příspěvků z jiných měst — ba i z jiných zemí, aby zprávy byly opravdu aktuální. A to dosavadní spojovací technika zvládne jen s krajním vypětím. Oba předložené návrhy doporučují, aby nejpozději do roku 1985 mělo západní Německo svou vlastní televizní družici, jejíž vlnový deštník by pokryl územní plochu celé Spolkové republiky. Signály by putovaly ze studií nikoliv jako dosud do vysílaček a z nich do televizorů, ale nejdříve do satelitu a z něj přímo do domovních antén.

To ovšem znamená přestavět dosavadní domovní antény, aby vyhovovaly jiným parametřům. Společná anténa pro jeden dům by stála tisíc až dva tisíce marek — s přihlédnutím k předpokládanému růstu cen v NSR do roku 1985. K vystřelení satelitu by se použilo americké rakety, a satelit sám by se vyrobil v západním Německu. Projekt by stál maximálně 800 milionů marek, a provoz nového systému by si ročně vyžádal dalších 60-ti milionů. Pořizovací náklady jsou tedy značné, ale z dlouhodobého hlediska přece jen levnější než dosavadní systém.

VLÁDNÍ KRIZE V BELGII

V Belgii propukla vládní krize, kterou usplížily dva telegramy z Teheránu. Na konci roku 1972 vláda v Bruselu uzavřela s íránskou státní společností pro těžbu a zpracování ropy smlouvu o postavení rafinerie v Lutychu. Definitivní schválení mělo být potvrzeno 15. ledna letošního roku. Socialisté v bruselské vládě chtěli tímto miliardovým projektem zlepšit průmyslovou infrastrukturu a vytvořit řadu pracovních příležitostí v poměrně zanedbaném kraji. Írán se tehdy nabídl jako partner. Belgická vláda ale při posledních jednáních zapomněla, že v Teheránu mají jiný čas a tak poslala své definitivní schválení ke stavbě projektu sice 15. z Bruselu, avšak v době, kdy v Íránu bylo už 16. Na to přišly dva telegramy z Teheránu, v nichž se bruselská vláda obviňuje z nedodržení dohody a smlouva se ruší. Není těžko uhadnout, že několikahodinové zpoždění nebylo jediným — nebo rozhodujícím důvodem; vládě šacha Rezy Pahléviho však přišlo vhod, neboť za poslední dva roky se na mezinárodním energetickém trhu leccos změnilo. Írán změnil svou politiku a rozhodl se odpřisáhnout už ropné výrobky, jejichž zpracování si vyhrazuje. Tak tedy zasáhla, i když poněkud neočekávaným způsobem — belgickou vládu opožděně vlna takzvané energetické krize.

Za Josefem Smrkovským

Karel Jezdinský

Bude na objektivních historiích, aby s odstupem času vy-
mezili místo, které přísluší
Josefu Smrkovskému v na-
ší pohnuté novodobé národní
historii. Pro miliony jeho sou-
časníků je v této chvíli ak-
tuální smutná skutečnost, že
odešel jeden z nejvýrazněj-
ších představitelů, organizá-
torů a mluvčích českosloven-
ského obrodného procesu let
1968 až 1969. Narodil se 26.
února 1911 ve Velence u
Nymburka, ve velmi početné
a velmi chudé rolnické rodi-
ně. Vychodil jen tři třídy
tehdejší měšťanky a vyučil
se pekařem. V letech hlubo-
ké hospodářské krize ho při-
tahovala romantická vize re-
voluční přeměny společnosti,

jak ji hlásala komunistická
strana a mladý, Smrkovský
se stal tajemníkem Rudých
odborů, pak tajemníkem ko-
munistické mládeže v Praze
a na sklonku první republiky
krajským tajemníkem stra-
ny v Brně. Na tomto místě
zůstal i po okupaci, když
KSČ byla už v ilegalitě. Pa-
třil k těm komunistům, kte-
ří v domácích podmínkách
skutečně vedli boj proti ně-
mecké okupaci, na něhož
Gestapo vydalo zatykač a na
jehož dopadení vypsalo vyso-
kou odměnu. 8. května 1945
spolupodepsal — ještě před
příchodem Sovětské armády
— dokument, který znamenal
úplnou kapitulaci němec-
kých okupantů. V témže o-

kamžiku však nastaly pro do-
sud věrného stoupence so-
větského komunismu první
vážné problémy. Moskva dá-
vala ve východoevropských
zemích přednost komunistic-
kým vůdcům, kteří za války
žili v Sovětském svazu. A
Smrkovskému navíc nemo-
hla odpustit, že souhlasil za
vedení KSČ s německou ka-
pitulací ještě před přícho-
dem Rudé armády, jejíž o-
svoboditelské poslání nemě-
lo být jen formou, nýbrž vý-
znamným politickým kapitá-
lem. Smrkovský se stal v
roce 1945 sice členem polit.
byra KSČ, na hrubý nátlak
sovětského velvyslance Zori-
na musel však toto místo za-
se opustit a byl pak jen ná-
hradníkem Ústředního výbo-
ru. Krátký čas byl předsedou
Zemského národního výboru
v Praze a do konce roku 1948
předsedou Národního pozem-
kového fondu. Byl jmenován
generálním ředitelem Stát-
ních statků a stal se ještě čle-
nem ÚV. V březnu 1951 —
byl zatčen. Tři a půl roku
byl držen ve vyšetřovací vaz-
bě. Byl pak odsouzen k pat-
náctiletému těžkému žaláři,
v říjnu 1955 propuštěn, když
jeho odsouzení bylo prohlá-
šeno za nezákonné. Do poli-
tického života se vrátil nej-
dříve jako náměstek předsedy
Ústřední komise lidové
kontroly a statistiky, pak ja-
ko předseda Ústřední správy
vodního hospodářství a od
roku 1967 jako ministr le-
sního a vodního hospodář-
ství. Současně mohl být znovu
poslancem Národního shro-
máždění a pak také členem
Ústředního výboru. To bylo
už v době hluboké politické,
hospodářské a mravní krize
Novotného režimu. Smrkov-
ský na plénu ÚV KSČ 19.
prosince 1967 přenesl památ-
ný projev, který se stal sig-
nálem k zásadní změně. O-
stře odsoudil politiku Novot-
ného, kterého vyzval, aby se
vzdal funkce šéfa strany, od-
mítl teorii pokračujícího tří-
dního boje a persekuci intelek-
tuálů a žádal, aby KSČ re-
spektovala národní demokra-
tické tradice. V této pohnuté
době měla možnost ho po-
prvé blíže poznat naše veřej-
nost. Smrkovský promlouval
na velkých shromážděních,
na nichž si získával předev-
ším mladé lidi svoji otevře-
ností, nefrázovitostí, vskut-
ku lidovým projevem. Dosta-
lo se mu záhy také označení
tribun lidu a objevila se i
prání, aby se stal novým pre-
sidentem republiky. A ne-
bylo zřejmě náhodou, že
Smrkovský byl prvním, kdo
byl v počátcích pražského ja-
ra jmenovitě napadán ideo-
logy v sovětském bloku.
Smrkovský hovořil k mláde-
ži, dělníkům v závodech —
vysvětloval Bratislavu i Čier-
nou nad Tisou, zkrátka i
všechno to, co nebylo popu-
lární. Byl to on, který tisi-
cem slov odpovídal na zná-
mý manifest Dva tisíce slov.
To ještě více podráždilo jeho
odpůrce, neboť Smrkovský
nanejvýš vytýkal autorům o-
noho manifestu nedostatky

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA:
"ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je
možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27. West-
Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA,
MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů
českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po
celém Švýcarsku (maso za velko-
chodní ceny) . . . při objed-
návce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí
ANTONÍN ZETEK, Ilhnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy:
AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čsl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZURICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974.
Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Bližší
informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79
a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

politické prozíravosti a tak
také jeho manifest patří dnes
do arsenálu takzvaných kon-
trarevolučních materiálů.

V osudné noci na 21. srpen
zachoval potřebnou rozvahu a
v předsednictvu ÚV KSČ
spoluprosadil rozhodné od-
souzení okupace. Sovětskými
okupanty byl pak zatčen a
odvlečen za ponižujících pod-
mínek do Sovětského svazu.
Jeho projev po návratu do
vlasti byl nejpůsobivější, poc-
tivý a v největší možné míře
pravdivý. Po Husákově ná-
stupu byl Smrkovského o-
sud zpečetěn, což je jen dal-
ší ironie politického osudu,
neboť Smrkovský svého ča-
su značně napomáhal Husá-
kově rehabilitaci a věřil v
jeho přátelství. Smrkovský
byl vyloučen z politického ži-
vota i ze strany a stal se ter-
čem nejuživějších útoků
normalizátorů, proti kterým
se nemohl bránit. Neodvolal
však nic ze svého přesv. dce-
ní a využil každé příležitosti,
aby to dal najevo lidem do-
ma i v zahraničí.

A do posledních chvíli Smr-
kovský projevovál víru, že
ideály roku 1968 nebylo, není
a nebude možné natrvalo po-
razit. Jeho zdravotní stav
vzbuzoval už delší dobu o-
bavy. Vězení v padesátých
letech zapříčinilo nedostatky
vápna v kyčli, nemoc, která
se nakonec změnila v rako-

vinu, již Josef Smrkovský
před svými 63. lety naroze-
ninami podlehl.

Odešla tak předčasně význa-
mná osobnost, politik mimo-
řádného formátu, kterého si
zejména generace, která pro-
žila rok 1968 zachová v pa-
měti jako sympatického člo-
vika a nezlomného idealistu,
s nímž sdílela víru v lepší
časy.

Za korunu

bez přestupu

Představitelé města Prahy
ještě nedávno ujišťovali, že
se zahájením provozu pod-
zemní dráhy nebude zvyšo-
váno jízdné na hromadných
dopravních prostředcích. Zá-
kladní jízdné dnes činí 1 ko-
runu, ovšem třeba tzv. ry-
chlíkové autobusy stojí víc.
Nyní bylo oznámeno, že s
otevřením první části linky
C pražského metra z Kačero-
va na Florenc bude zaveden
na všech pražských doprav-
ních prostředcích jednotný
jednokorunový nepřestupný
tarif. Háček je ve slovu "ne-
přestupný". Při každém pře-
stupu bude nutno zaplatit
znovu, čímž se některé tra-
ti — kde není přímé spo-
jení — značně prodraží. Jíz-
denky bude možno si koupit
předem. O úpravě předplat-
ních lístků nebylo zatím řeče-
no nic.

Složitá spolupráce

Členstvím v Radě vzájemné
hospodářské pomoci (COME-
CON) je Československo v
otázkách ekonomické spolu-
práce úzce vázáno na souhlas
Moskvy. Integrační zájmy
východní supervelmoci urč-
jí vše, co se v tomto směru
podniká. Na prvním místě
stojí pochopitelně požadavky
Sovětského svazu. Laciný do-
voz čs. uranu je tu starý a
nejprůkaznější důkaz. Aby se
lato vázanost upevnila i na
jiné než stranické a státní ú-
rovni, byla před 4 lety zno-
vu obnovena činnost tzv. Čs.-
sovětské obchodní komory.
Jejími členy je 33 sovětských
sdružení zahraničního obcho-
du a 167 čs. firem, ústavů a
organizací, především ovšem
výrobních závodů. Např.
plzeňská Škodovka, bratislav-
ský Slovnaft, brněnská Zbro-
jovka, ČKD Praha, komáren-
ské loděnice a řada dalších,
hlavně strojírenských a che-
mických závodů. Původně se
komora ustavila koncem 30.
let a na její činnost si na-
příklad podílel i Baťa. Po
roce 1948 její činnost úplně
zanikla, aby byla teď obno-
vena čistě v zájmu SSSR,
který tak může na čs. závi-
slost ještě lépe dohlížet.

Ovšem země moskevského

bloku mají třeba v investič-
ní výstavbě svých starostí
dost a sotva se mohou starat
o věci cizí. V tomto ohledu
je tedy Československu povo-
lena spolupráce i s jinými
zeměmi. V posledních letech
se rozrostla právě v této ob-
lasti kooperace hlavně s Ju-
goslavií, za jejíž výkony o-
všem platí ČSSR v dolarech.
Jugoslávské firmy zachraňu-
jí leccos, nač vlastní čs. síly
nestačí. To se týká i letňan-
ské Avie, kde bělehradská
firma Union Engineering staví
novou halu pro montáž
malých nákladních vozů, vy-
ráběných podle francouzské
license. Stejná firma stavěla
už v mladoboleslavské auto-
mobilce a v novoborských s-
klárnách. Bělehradský Mor-
invest působí zase na další
výstavbě petrochemických
závodů v Záluží u Mostu, na
podobné stavbě v Neratovi-
cích, staví nemocnici v Mo-
stě a byty v pražských čtvrtích.

Do významné funkce

Stálý zástupce ČSSR v OSN
velvyslanec L. Šmíd byl v
New Yorku zvolen místo
předsedou Hospodářské a so-
ciální rady Organizace Spo-
jených Národů.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

VÝBĚR '74 se pomalu chystá za čtenáři. Kapku později, než
bylo plánováno, — díky neradostné situaci s papírem a dal-
ším všemožným nedostatkům . . . Tomuto prvnímu dítku
Zábavné knižnice Amerických Listů věnuje redakce a vy-
davatelství veškerou péči, takže jistě nebudete zklamáni.
Objednejte ještě dnes Výběr, stošedesátistránkový světový
informátor, zábavník i po-učitel, pro sebe i své známé. Cena
\$4.00, Š. fr. 12.00.

— — — Zde odstříhněte, vložte do obálky a zašlete: — — —

VÝBĚR '74, 283 Oak Street, Perth Amboy,
New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)
VYBĚR '74, Postfach 3, 8027 Zürich, Schweiz

(zájemci v Evropě)

Objednávám . . . výtisků Výběru 74. Přikládám šek na \$. . .
(Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

Jaderný "deštník"

Pro bezpečnost západního Německa a ostatních zemí Severoatlantického obranného společenství má jaderný deštník Spojených států životně důležitý význam a zůstává nenahraditelným. Jen tak lze uskutečňovat politickou integraci západní Evropy. Bez aliance se Spojenými státy by bylo sjednocování evropského společenství za účelem vytvoření politické unie vystaveno velikému riziku. Tak posuzuje situaci bonnská vláda v "Bílé knize k bezpečnosti Německé spolkové republiky a k vývoji Bundeswehru".

K otázce možného vytvoření vlastní plnohodnotné evropské nukleární moci Bílá kniha praví, že nukleární zbrojnice Británie a Francie jsou nepatrné vzhledem k jadernému potenciálu světových velmocí Spojených států a Sovětského svazu a že by jaderné zbraně obou západoevropských zemí nemohly ani společně zdaleka vyvážit sovětský potenciál. S ohledem na nízkou jadernou kapacitu obou západoevropských nukleárních mocností spolková vláda tudíž zdůrazňuje, že politicko-vojenská rovnováha závisí na Spojených státech. Svůj posudek opírá Bonn o poukaz na převahu Varšavské smlouvy v konvenčních zbraních, která v poslední době dokonce ještě vzrostla.

Vyrovnat tuto převahu je podle názoru spolkové vlády možné jen s pomocí amerického jaderněstrategického potenciálu. V těch odstavcích dokumentu, které se týkají vztahu evropských zemí ke Spojeným státům, dává bonnská vláda také na srozuměnou, že by se Evropa měla podílet na výdajích Atlantického společenství na obranu vyšší měrou než dosud.

Vedle zevrubného vyličení problémů Bundeswehru, k němuž je připojen také popis cílů reorganizace ozbrojených sil za účelem snížení provozních nákladů ve prospěch investic, zabývá se Bílá kniha bonnské vlády rovněž otázkami obrany státu ve světle sociologických poznatků. Obranu státu pokládá za úkol všech občanů a nikoli jen za čistě vojenskou záležitost. "Bundeswehr je viditelným nástrojem vůle země a jejích občanů k obraně. Bundeswehr nepotřebuje obraz nepřítele a výchova k nenávisti vůči jiným není nutná", praví bonnský dokument. Ministr obrany Leber na tiskové konferenci k tomu poznamenal, že Bundeswehr má už ve společnosti místo, které mu patří, a že je odmítán jen malou menšinou. Mluví o opoziční frakce v bonnském sněmu pro otázky bezpečnosti Manfred Wörner se netajil zklamáním. Bílá kniha je podle jeho slov "konceptně chudá a v mnoha bodech příliš nekritická,

nechává důležité otázky otevřeny a v podstatě jen opakuje známé skutečnosti". Po slance křesťanskodemokratické strany Wörner uvedl, že dokument skrývá stále nebezpečnější slabiny v obraně německé spolkové republiky konvenčními zbraněmi a že přechází mlčením i okolnost, že ne jeden sousední západní stát povolil v obranném úsilí.

Můžeme shrnout. Bílou knihu západoněmecké vlády vyznačují tři prvky. Předně — obrana musí mít prioritu před hospodářskou pomocí sovětskému bloku. Za druhé, západní Evropa, pokud jde o bezpečnost, nemá alternativu k NATO. A posléze — americká vojska v Evropě nemohou evropské spojenci nijak nahradit.

Významná událost knižního trhu

V dnešní nakladatelské šedi je skutečnou událostí knižního trhu druhé vydání knihy "Od Maneta po Pollocka — Slovník západoevropského malířství dvacátého století", která vyšla loni v nakladatelství Tatran v Bratislavě v nákladu 20 tisíc výtisků. Je to překlad z francouzštiny a nakladatelství Tatran převzalo bez úprav celý text i litografie na tisk reprodukcí z původního vydání. První vydání vyšlo slovensky za nesrovnatelně lepších podmínek roku 1968. Že se podařilo i toto druhé vydání, svědčí o tom, že na Slovensku je politické klima kultury přece jen trochu příznivější než v českých zemích.

V doslovu se praví, že tato

knihy je prý dokladem vzrůstající úrovně vzdělanosti u nás. To je správně potud, že ještě v třicátých letech vycházely u nás knihy o moderním umění sotva v nákladu tisíc výtisků. Tato expozice zájmu o moderní umění je však světovým zjevem. U nás je hlad po moderním umění tím pozoruhodnější a příznačnější, že za staliniзму bylo toto umění terčem pomluv a zákazů a že se po celá padesátá léta nemohla konat jediná nekompromisní výstava moderních obrazů a soch. Několik letších vědeckých a literárních konferencí ukázalo, že každá radikální modernost je zase nežadoucí a že revoluční umělecké směry, jako je surrealismus, jsou opět zakázané. Ve Slovníku západoevropské

ho malířství 20. století najde čtenář věcné informace i o těchto oficiálně zavržených směrech, umělcích a teoreticích.

Název "slovník," "encyklopedie" zní ovšem trochu koženě. A přece nám tato kniha představuje moderní umění v celé jeho neskonale rozmanitosti, fantastičnosti a poetičnosti, což jsou vesměs vlastnosti, které se se socialistickým realismem snášejí jako oheň s vodou.

Podle některých zpráv se slovenské knihy v českých zemích málo kupují. Je to chyba — zejména když jde o tak výbornou a informativní knihu jako je Slovník západoevropského malířství 20. století z nakladatelství Tatran v Bratislavě.

J. Dresler

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbirka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbirka cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADEJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — kráčem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazirování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martinek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martinek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martinek. Sbirka anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martinek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martinek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martinek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Páňoční pacient — Egon Hostovský	3.00